

## نقش توریسم در اقتصاد

دکتر کیا پارسا، مدیر کل حوزه ریاست و روابط عمومی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

اطلاعات و جوان - پایگاه اطلاع رسانی دولت - وطن امروز

در قرن بیست و یکم، گسترش و پیشرفت فناوری موجب خواهد شد که وقت انسان بیش از پیش آزاد و ثروتش افزون شود و زمان بیشتری را صرف اوقات فراغت خود نماید. توجه به صنعت گردشگری بیانگر این واقعیت است که این امر سبب تأثیرات و تغییرات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و حتی محیطی در هر کشوری می شود. گردشگری را می توان "صنعت سفید" نام نهاد زیرا برخلاف اغلب صنایع تولیدی، بدون آلوده سازی محیط زیست انسانی، زمینه ساز دوستی و تفاهم بین ملت ها را فراهم می کند و صلح و صفا را برای مردم به ارمغان می آورد.

گردشگری به عنوان یک منبع درآمد و ایجاد اشتغال در سطح ملی، می تواند راهی برای توسعه اقتصادی در قلمرو ملی باشد. این صنعت به خصوص در زمانیکه سود فعالیت های دیگر بخش های اقتصادی در حال کاهش باشد، جایگزین مناسبی برای آنها و راهبردی برای توسعه است. بر این اساس دلیل اصلی توسعه گردشگری، غلبه بر پایین بودن سطح درآمد و ارایه فرصت های جدید شغلی و تحولات اجتماعی در جامعه است و می تواند امیدهایی را برای کاهش فقر به خصوص در نواحی که به نحوی دچار رکود اقتصادی شده اند، فراهم آورد. از نقطه نظر اقتصادی، یکی از صنایع بسیار پردرآمد، پاک و کم هزینه در اقتصاد، صنعت توریسم و گردشگری است. از این رو شاهدیم که طی سالیان گذشته بسیاری از کشورهای جهان با درک موقعیت برتر صنعت توریسم در الگوهای مختلف توسعه اقتصادی، در پی آن هستند تا امکانات گردشگری خود را گسترش دهند.

کشورهای صاحب نفت و یا کشورهایی که تنها یک منبع درآمدی در اختیار دارند باید از کنار صنعت گردشگری به راحتی عبور نکنند چون مولفه بسیار مطلوبی برای تنوع درآمدی آنان است. البته برخی از کشورهای حوزه خلیج فارس نیز با اتکا به صنعت توریسم و تجهیز زیرساخت های آن توانسته اند طی سالیان گذشته پذیرای تعداد زیادی از گردشگران جهانی باشند، بطوریکه بسیاری از

کارشناسان اقتصادی توفیق این کشورها در حوزه تجارت را ناشی از موفقیت آنان در صنعت توریسم می دانند.

درآمدهای حاصل از جهانگردی معرفی نوعی صادرات نامرئی و پنهان است، یعنی این درآمد نتیجه فروش خدمات جهانگردی در یک کشور به جهانگردان و مسافران خارجی است. هم اکنون جهانگردی بیش از هر فعالیت اقتصادی و صنعتی دیگر در جهان موجب حرکت سرمایه ها و انتقال پول ها شده است، مصارف و درآمدهای حاصل از این صنعت نیز به مراتب بیشتر و سریع تر از تولیدات ناخالص ملی و صادرات جهانی کالا و خدمات رشد می یابد.

صنعت گردشگری بیش از ۱۱ درصد از کل تولید ناخالص ملی جهان را در برمی گیرد. همچنین در حدود ۲۰۰ میلیون نفر در مشاغل وابسته به این صنعت به ویژه در بخش حمل و نقل مشغول به کارند و سالانه نزدیک به ۷۰۰ میلیون سفر در سطح جهانی صورت می گیرد. این در حالی است که انتظار می رود این ارقام تا ۸ سال دیگر یعنی تا سال ۲۰۲۰ به میزان دو برابر افزایش یابد. بر این اساس هم اکنون توریسم به عنوان مهمترین اقلام صادراتی در ۴۹ کشور توسعه یافته است که در ۳۹ کشور به عنوان نخستین کالای صادراتی محسوب می شود.

### **تاثیر گردشگری بر شاخص های اقتصادی**

هم اکنون جهانگردی بیش از هر فعالیت اقتصادی و صنعتی دیگر در جهان موجب حرکت سرمایه ها و انتقال پول ها شده است، مصارف و درآمدهای حاصل از جهانگردی به مراتب بیشتر و سریع تر از تولیدات ناخالص ملی و صادرات جهانی کالا و خدمات رشد می یابد.

در کشورهای صنعتی توسعه یافته، صنعت گردشگری موجب تنوع درآمدها و کاهش ناهماهنگی در اقتصاد می شود و در کشورهای در حال توسعه نیز فرصتی را برای صادرات، تولید ارز و ایجاد اشتغال فراهم می آورد. بنابراین این صنعت علاوه بر ارز آوری، می تواند نقش ارزنده ای در رشد ملی کشور نیز داشته باشد، زیرا این صنعت با ایجاد یک سلسله فعالیت های جدید در جامعه، موجب فعال شدن سایر بخش های اقتصادی خواهد شد چراکه بخش های حمل و نقل، مواد غذایی، سوخت و انرژی، صنایع دستی و بخش های ساختمانی به تبع فعالیت های جهانگردی رونق خواهد یافت. بر اساس استانداردهای بین المللی به ازای هر گردشگر حداقل پنج شغل ایجاد می شود. بنابراین ارزش فوق العاده صنعت گردشگری با کمترین هزینه ممکن و ظرفیت بسیار بالای اشتغالزایی آن مشخص می

شود. همچنین گردشگری عامل مهمی در توزیع عادلانه و متعادل ثروت در مناطق مختلف یک کشور و پخش توزیع سرمایه های این صنعت و درآمدهای آن در جای جای یک سرزمین می باشد. به طور کلی یکی از مزایا عمده جهانگردی از نقطه نظر اقتصادی، گستردگی زمینه اشتغال در آن است به گونه ای که هم کارگران ساده بدون مهارت و هم صاحبان مهارت های گوناگون می توانند در این رشته شاغل شوند.

همچنین توریسم ، پول و جمعیت را از مراکز تمرکز و ثقل صنعتی به سوی روستاها و نقاط طبیعی می کشاند که این امر همان صادرات نامرئی محصولات و خدمات است.

در بحث اقتصادی جهانگردی ، کارشناسان به مساله آزادی جهانگردی اهمیت بسیاری می دهند یعنی قوانین و مقررات اقتصادی، آیین نامه ها، نحوه ورود و خروج و ... نباید به گونه ای باشد که آزادی جابجایی اقتصادی گردشگری را با محدودیت مواجه سازد.

در این راستا می توان گفت که پیشرفت جهانگردی سبب ایجاد فعالیت و تولید کار و استفاده از ذخیره های انسانی متخصص می شود که در صورت موجود بودن شرایط آن ، توسعه جهانگردی را با موفقیت روبرو خواهد ساخت.

از عوامل موثر بر توسعه صنعت توریسم و گردشگری می توان به وجود امکانات رفاهی و امنیت مناسب، امنیت کافی برای گردشگری، وجود جاده های وسیع و استاندارد بودن آنها، وجود خدمات بهداشتی در مراکز اقامتی و بین جاده ای، وجود قوانین مناسب برای ورود و خروج گردشگران ، تبلیغات مناسب و برخورد و رفتارهای مناسب فرهنگی اشاره کرد. اما در این راستا سه عامل اصلی که در توسعه صنعت گردشگری نقش دارند، گردشگران، میزبانان و جاذبه ها است.

از سوی دیگر از عمده ترین موانع گردشگری در ایران می توان به نارسایی های اقتصادی، اجتماعی، آموزشی و تحقیقاتی و فرهنگی و تبلیغاتی اشاره کرد.

در خاتمه می توان گفت با توجه به شرایط اقلیمی و طبیعی کشورمان و فرهنگ غنی ایرانی، صنعت توریسم باید به صنعتی پردرآمد برای کشور تبدیل شود و با اصلاح مدیریت و توجه جدی دولت به توسعه زیرساخت های این صنعت جذاب و بخش خصوصی با رقابتی کردن خدمات گردشگری نسبت به کشورهای همسایه و اصلاح رفتار تک تک افراد جامعه نسبت به توریست های وارده به کشور، شاهد رشد روز افزون این صنعت، و افزایش سهم ایران از صنعت جهانی گردشگری و اشتغال بخش

عظیمی از نیروی کار کشور به طور مستقیم و غیرمستقیم در این بخش باشیم و درآمدهای کلان این بخش پشتوانه محکمی برای اقتصاد کشور بوده و رفته رفته از محور تک محصولی و وابستگی به بودجه کشور به نفت رهایی یابیم.